

organisatie betekent. Het is een koppige traditie die wil dat het anarchisme gelijkstaat met chaos. Leninisme daarentegen staat volgens François voor de dictatuur van een minderheid. Hij betoogt dat er geen socialisme kan zijn zonder vrijheid. ‘Het is omdat de mens een gevaar is voor de mensheid dat het libertaire socialisme zich niet baseert op de autoriteit van een persoon en de afwezigheid van de anderen, maar op de associatie van alle individuen die gelijkwaardig zijn naar recht.’ Geleidelijk aan raakt Pierre overtuigd van de anarchistische idealen. Het verhaal eindigt zelfs met de overtuiging van Pierre dat hij zich meer anarchist en een revolutionair voelt dan François.

Tanrez brengt in deze beknopte brochure op een heldere en duidelijke wijze de idealen waarvoor hij staat onder woorden. Het tweegesprek zoals dat zich in deze brochure ontspint, is een typisch product van de anarchistische beweging tijdens het interbellum. De heruitgave is helaas niet van annotaties voorzien en vereist bovendien een bepaalde voorkennis, die velen niet hebben, ook omdat sommige uitgangspunten nu achterhaald zijn. De publicatie kan je dus beter beschouwen als een historische brochure die een fraai inzicht biedt in de propagandatechnieken van de toenmalige anarchistische beweging om haar idealen te verspreiden. De brochure is geïllustreerd met tekeningen van Richard Warren.

You anarchist, you! van Ernestan kan je rechtstreeks bij uitgeverij Kate Sharpley Library bestellen, via de website <http://www.katesharpleylibrary.net> of het e-mailadres info@katesharpleylibrary.net.

- 1 Zie onder meer: Jan MOULAERT, *Rood en zwart. De anarchistische beweging in België, 1880-1914*, Leuven: Davidsfonds, 1995.
- 2 Sacco en Vanzetti waren twee Italiaanse anarchisten die door de Amerikaanse justitie beschuldigd werden van een roofoverval en hiervoor in 1927 ter dood werden veroordeeld. Al tijdens het proces werd duidelijk dat beiden part noch deel hadden aan de roofoverval, maar dat het om een politieke veroordeling ging omwille van hun anarchistische opvattingen. Die flagrante schending van de rechtsstaat leidde tot internationale protesten, ook in België. Zie hiervoor onder meer: Arthur LEHNING, *De draad van Ariadne*, Baarn: Het Wereldvenster, 1979.
- 3 Generaal Primo de Rivera was in 1923 met een staatsgreep aan de macht gekomen. De anarchosyndicalistische CNT (Confederación Nacional del Trabajo) werd verboden. Veel vooraanstaande figuren van de CNT ontvluchtten Spanje om aan de gevangenis te ontsnappen en vestigden zich in België.
- 4 Paul-Henri Spaak was een vooraanstaand Belgische socialist en advocaat. Kort voor en na de Tweede Wereldoorlog was hij verschillende malen minister en enkele keren eerste minister. Als minister van Buitenlandse Zaken erkende hij het bewind in Spanje nog voor Franco in april 1939 de Spaanse Burgeroorlog definitief had gewonnen.
- 5 Voor veel anarchisten was en is het oprichten van een partij zo iets als vloeken in een kerk.
- 6 Het kamp van Breendonk, gelegen ten zuiden van Antwerpen, was gehuisvest in een voormalig fort dat de nazi's tijdens de Tweede Wereldoorlog vooral gebruikten als werk- en doorgangskamp.
- 7 Zie: ERNESTAN, *You Anarchist, You!*, Berkeley/Londen: Kate Sharpley Library, 2009, p. II.

BART DE WILDE
historicus

PUBLICATIE

FABIEN AUDOOREN (RED.)

De Buren van de Abdij *800 jaar arm en rijk in de* *Machariuswijk*

Fabien AUDOOREN (red.),
De Buren van de Abdij.
800 jaar arm en rijk in
de Machariuswijk,
Gent: Buren van de
Abdij, 2011, 112 pp.,
ISBN: 978 90 8141 461 6.

Het blijft een bijzonder gegeven: een aantal burens die de handen in elkaar slaan om een historisch waardevolle erfgoedsite in hun buurt op zondagnamiddagen van april tot november vrijwillig open te houden. Zo ging het in de Gentse Machariuswijk. Begin 2000 wilde het stadsbestuur de Sint-Baafsabdij uit financiële overwegingen niet langer openhouden als een klassieke museale exploitatie. Een aantal buurtbewoners nam in 2007 het initiatief om de abdij opnieuw toegankelijk te maken voor de individuele bezoeker. De Buren overstegen vrij vlug het louter ‘openhouden’ van de site en de abdij werd op zondagnamiddagen een echte ontmoetingsplaats voor de buurt. Na verloop van tijd gingen ze er activiteiten als concerten, lezingen of vertellingen organiseren. Dat alles echter steeds met het nodige respect voor de buurt, haar bewoners én de abdij.

Het mag duidelijk zijn dat de abdij voor de Buren meer is dan een klassieke historische erfgoedsite. Ze werkte voor hen eerder als aanleiding voor gemeenschapsondersteuning. Ook geschiedschrijving vervult de laatste jaren soms een soortgelijke functie. Geert Van Doorne constateert terecht in zijn *Woord vooraf* in het boek: ‘Na de stroom van egogetuigenissen sedert mei ’68, stellen we sinds een kwarteeuw gaandeweg een verschuiving vast naar de pluralisvorm, naar het “wij-gevoel”’ (p. 9) Het is een opvallende evolutie waarin wijk-, stads- en buurtgeschiedenissen, beschreven en gedocumenteerd door bewoners zelf, steeds vaker fungeren als hefboom voor een buurtbewustzijn.

Het was dus niet echt verwonderlijk dat de Buren zich ook gingen richten op de geschiedenis van hun Macha-

Plattegrond van het Visserijkanaal, 1752-1753. (uit: *De Buren van de Abdij*, p. 64-65)

riusbuurt. Na een eerste publicatie in 2009 die focuste op de abdij zelf¹, verscheen zopas een nieuw boek. Dat gaat in de verschillende bijdragen onder meer in op de arme en rijke bewoners van de wijk. En ook hier is een buurtgeschiedenis voor de Buren meer dan zomaar een louter historische benadering van het onderwerp. Zo werd het boek rijk geïllustreerd met historisch materiaal en recente foto's van buurtbewoners en bevat het poëzie (haiku's geschreven in de tuinen van de abdij), een voorstellingstekst over de Buren en een aantal getuigenissen van bewoners.

De louter historische bijdragen zijn geschreven door historici die in de buurt wonen, en vertrekken vanuit belangrijke ankerpunten in de wijk en vormen telkens de aanleiding om de bewoners van de wijk in de verschillende periodes te behandelen. Het gebruik van die ankerpunten – de Abdij, het Astridpark, het verdwenen Spaans Kasteel en de Veemarkt en het Slachthuis – is handig omdat ze ook dikwijls het gezicht of het uithangbord van de buurt waren. Niet voor niets schrijft Herman Balthazar in zijn bijdrage: 'Elk hoofdkenmerk van een wijk heeft zijn gevolgen gehad op de aard en omvang van de bewoning.' (p. 60)

In haar bijdrage over de bewoners van en de armenzorg in het Sint-Baafsdorp (van de 13e tot de 17e eeuw) schetst Griet Maréchal met de gebruiken van de armentafel, het hospitaal en de aalmoezenie hoe anders er in die periode werd gekeken naar het begrip armoede. Op zijn zachtst gezegd een confronterende bijdrage.

Het populaire Astridpark was in oorsprong een buitenhuis annex lusttuin in Engelse landschapstijl. Marc Hanson vertelt over het gebruik bij rijke stedelingen om vanaf de 18e eeuw in de stadsrand een dergelijk verblijf in te richten. Het Astridpark is daarvan het enige in deze buurt dat behouden bleef, dankzij de stad

Gent die het in 1947 aankocht om toch nog wat gezonde natuur in de dichtbevolkte buurt te voorzien.

Herman Balthazar behandelt in zijn bijdrage de periode van 1781 tot 1857. Daarin verloor het Spaans Kasteel zijn militaire functie en werd het geleidelijk afgebroken, tot de opening van de nieuwe veemarkt. Balthazar plaatst de ongeplande verovering van het braakliggende terrein door de armere stadsbevolking en inwijkelingen tegenover de expansie van het industriële Gent in die periode. Hij schetst de dynamiek van de bevolkingsaan groei, waarbij alle beschikbare ruimte werd ingenomen. Opmerkelijk is zijn onderzoek van een aantal tellingen. Die geven een beter inzicht in de beweeglijkheid van de armste bevolkingsgroepen in de groeiende stad.

Tot slot gaat Dirk Ketelaere in op de geschiedenis van de nieuwe veemarkt en het slachthuis, tot beide in 1991-1992 werden afgebroken. Ketelaere beperkt zich hierbij niet tot de bouwgeschiedenis van het complex, maar toont ook zeer goed de impact van de activiteiten van de vleeshandel op de buurt: de vele cafés, de drukte op marktdagen, de milieuproblemen ...

De publicatie is zeker en vast interessant voor de buurtbewoners, maar overstijgt het lokale en heeft ongetwijfeld haar belang voor andere geïnteresseerden.

¹ *De Buren en de Abdij, Gent. Monniken, Vikings, soldaniers en slachters. Tweeduizend jaar verhalen over de Gentse Sint-Baafssite*, Gent: Buren van de Abdij, 2009, 95 pp.